

TISKOVÁ ZPRÁVA

Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR
V Holešovičkách 41, Praha 8
Tel./fax: 286 840 129, 130
E-mail: seidlova@soc.cas.cz

Vaření v českých domácnostech

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2003</i>
Otázky:	<i>or.40 – or.51</i>
Termín terénního šetření:	<i>19. – 26. 5. 2003</i>
Počet respondentů:	<i>1 048</i>
Reprezentativita:	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Výběr respondentů:	<i>kvótní výběr</i>
Zveřejněno dne:	<i>25. srpna 2003</i>
Kód tiskové informace:	<i>or30827</i>
Zpracovala:	<i>Adéla Seidlová</i>

A. Nejoblíbenější jídla české kuchyně

V květnovém šetření výzkumu Naše společnost 2003 jsme se ptali respondentů, která jsou jejich nejoblíbenější jídla.¹

Mezi polévkami přesvědčivě zvítězil hovězí vývar, jako nejoblíbenější ji uvedlo 15 % dotázaných. Následovala polévka bramborová (12 %), gulášová (7 %), slepičí, s játrovými knedlíčky a dršťková (všechny 6 % odpovědí) a zeleninová (5 %). Dále bylo uvedeno přes dvacet dalších polévek, uvedlo je vždy však méně než 50 respondentů. Protože celý výzkum byl zaměřen na českou tradiční kuchyni, vybírám pouze ty polévky, jejichž tradice je skutečně dlouhá: zelná – zelňačka (4 %), česnečka – oukrop, čočková, fazolová (všechny po 3 %), houbová, hrachová, kulajda (všechny po 2 %), kyselo (1 %).

Mezi předkrmy kralovala šunková rolka s křenem, jako svůj nejoblíbenější předkrm ji uvedlo 22,4 %. Již pouze na jednom dalším předkrmu se shodlo více než 3 % respondentů, a to na vejci na mnohé způsoby, ať už smažené, ruské, hemenex, či jako míchaná vejce, vejce uvedlo 5 % dotázaných. Zde se výrazně projevila neexistující tradice předkrmů s výjimkou polévek v naší kuchyni.

Přílohou číslo jedna v české kuchyni jsou brambory, v nejrůznějších podobách (brambory, americké brambory, bramborové šišky, bramborová kaše, bramborový salát, bramborové knedlíky – 3 %, hranolky, krokety) je uvedlo 53 % dotázaných. 17 % respondentů má za nejoblíbenější knedlíky (včetně bramborových), 10 % rýži, 5 % uvedlo těstoviny.

Také masová jídla mají své velké favority, a to řízek (pro 24 % dotázaných) a kuře, ať už pečené, s nádivkou, dušené s rýží, medailonky či plátek, volí je 22 %

¹ Otázka: „Která jsou Vaše nejoblíbenější jídla? a) Polévka, b) předkrm, c) příloha, d) masové jídlo, e) bezmasé jídlo, f) dezert, g) nápoj.“

respondentů. Vepřová pečeně, příp. knedlo, zelo, vepřo (8 %), svíčková (7 %) a guláš (5 %) významně zaostávají.

U bezmasých jídel je situace vzácně vyrovnaná u čtyř nejvýznamnějších adeptů – vedou knedlíky (plněné, ovocné, povídkové, kynuté) a smažený sýr (s tatarkou, hermelín, tvarůžky) každý s 11 %, v závěsu za nimi je květák (smažený či upravený jako květákový mozeček) s 10 % a nakonec bramborák se 7 % příznivců. Z pohledu historického, bramborák a ovocné knedlíky jsou jedny z nejstarších jídel, které se v našich kuchyních často vaří a stále se těší nemalé oblibě.

U dezertů je situace také velice přehledná, favoritem je zde pro 13 % dotázaných dort (obecně, jmenovány však byly i sachr, malakov, tvarohový, šlehačkový), 10 % preferuje zmrzlinu či nanukový dort, 7 % jablečný závin a puding, buchty a lívance či palačinky uvedlo vždy 5 % respondentů.

Češi jsou národem pivařů, to vychází ze statistik spotřeby piva na hlavu v České republice ve srovnání s jinými státy. A co víc, zdaleka to neskrývají. 31 % dotázaných nám na otázku, který je jejich nejoblíbenější nápoj, odpovědělo, že to je pivo. Uvedlo to ne pouze 51 % dotázaných mužů, ale také 12 % žen, které se výzkumu zúčastnily. Stolní či minerální voda měla 17 % příznivců, nejrůznější limonády 14 %, ovšem pokud bychom vzaly příznivce limonád, džusů a ovocných šťáv jako jednu skupinu, sešlo by se v ní 24 % dotázaných. Těch, kteří mají oblíbené víno či vinný střík je pouhá třetina příznivců piva – 10 %. Kávu uvedlo 9 % respondentů.

B. Kuchařky a kuchaři mezi námi

Vařit velký výběr jídel umí v České republice 45 % lidí ve věku nad 15 let.² Naopak 27 % respondentů přiznalo, že vařit neumí vůbec. (viz tabulka 1)

Tabulka 1: Znalost vaření (v %).

	všichni	muži	ženy	žije s partnerem	žije bez partnera
Neumí vařit	27	46	8	23	32
umí několik jednoduchých jídel	28	38	19	26	32
umí vařit velký výběr jídel	45	16	73	51	36
Celkem	100	100	100	100	100

Je přirozené, že dovednost vaření se zvyšuje v závislosti na věku, i když lidé v důchodovém věku uvádějí častěji než padesátníci, že vařit neumějí. Samozřejmě nás napadne také, že ženy umějí vařit častěji než muži, velice zajímavý vztah je však mezi dovedností vařit a tím, zda člověk žije v domácnosti s partnerem či bez něj. Ti, kteří žijí s partnerem, umějí vařit významně častěji velký výběr jídel, lidé žijící bez partnera častěji vařit neumějí nebo umějí vařit pouze několik jednoduchých jídel. Je zřejmé, že dovednost vařit se úzce pojí s potřebou, člověk, který žije sám, nepocituje potřebu naučit se vařit různá jídla, může to být ale také tak, že se v průběhu dospělosti učíme vařit od partnera.

Podstatné není pouze, kdo v domácnosti vařit umí, ale také, kdo opravdu vaří. Proto jsme se dále ptali: „Kdo ve Vaší domácnosti vaří? Převážně Vy sám, někdy Vy, někdy jiný člen Vaší domácnosti, převážně jiný člen domácnosti?“ Odpovědi jsou uvedeny v tabulce 2.

² Otázka: „Umíte vařit? Neumíte, umíte pouze několik jednoduchých jídel, umíte vařit velký výběr jídel.“

Tabulka 2: Kdo doma vaří (v %).

	všichni	muži	ženy	žije s partnerem	žije bez partnera
převážně respondent	41	13	67	42	38
někdy respondent, někdy jiný člen domácnosti	16	16	16	19	11
převážně jiný člen domácnosti	43	71	18	39	51
Celkem	100	100	100	100	100

Protože ve výzkumu je zastoupení mužů a žen vyrovnané, je přirozené, že podíl respondentů, kteří říkají, že vaří převážně oni sami a těch, kteří říkají, že vaří převážně někdo jiný, je v podstatě shodný (rozdíl dvou procentních bodů není při tomto výběru statisticky významný). V naší společnosti je přibližně 19 % domácností, ve kterých se oba partneři při vaření střídají. V domácnostech vaří převážně ženy, samy to přiznávají v 67 % případů. Zajímavá je skupina lidí žijících bez partnera (v ní je asi polovina mladých lidí do 29 let), kteří významně častěji uvádějí, že v jejich domácnosti vaří jiný člen domácnosti. Může to být jak situace mladých lidí žijících u rodičů, stejně tak však může jít o důchodce žijící se svými dětmi v třígenerační domácnosti.

C. Jak vaříme a jak se učíme vařit

Na otázky tohoto bloku tiskové zprávy odpovídali pouze Ti respondenti, kteří uvedli, že umějí vařit (N=768). Nejprve se podíváme na to, jakým způsobem se učíme dovednosti vařit. Toto jsme zjišťovali ve dvou otázkách³, odpovědi jsou uvedeny v tabulce 3.

Tabulka 3: Jak se učíme vařit (N=768; v %).

	ano	ne	neví	Celkem
matka	87	13	0	100
otec	14	86	0	100
prarodiče	35	64	1	100
známí	48	52	0	100
kuchařské knihy	78	22	0	100
základní škola	27	72	1	100
střední specializovaná škola	4	96	0	100
kurz	2	98	0	100

Od matky a od prarodičů se učily vařit častěji ženy než muži (od matky: 92 % žen, ale jenom 77 % mužů; od prarodičů: 44 % žen, 19 % mužů, kteří umějí vařit), od otce se učily vařit častěji muži než ženy (20 % mužů, 10 % žen). Od známých a z kuchařských knih se také učily vařit častěji ženy než muži (známí: 51 % žen, 42 % mužů; kuchařské knihy: 86 % žen, 62 % mužů). Všechny tři typy výuky absolvovaly častěji ženy než muži (základní škola: 38 % žen, 6 % mužů; střední specializovaná škola: 6 % žen, 1 % mužů; kurz vaření: 3 % žen, 1 % mužů).

Nejmladší věková skupina uvádí nejčastěji, že se učila vařit od rodičů, od prarodičů a od známých se učili nejvíce ti, kterým je dnes mezi 30 – 44 lety, z kuchařských knih se naučila nejvíce celá střední generace (30 – 59 letí).

³ Otázka or.44: „Od koho jste se učil vařit? a) Od matky, b) od otce, c) od prarodičů, d) od známých, e) z kuchařských knih.“ Otázka or.45: „Absolvoval jste systematickou výuku vaření a) na základní škole, b) na střední specializované škole, c) kurz vaření?“

Větší část populace (55 % dotázaných)k vaření nepotřebuje recepty a umí bez nich uvařit velký výběr jídel.⁴ 4 lidé z deseti, kteří umějí vařit, uvaří bez receptu pouze několik jednoduchých jídel, 4 % uvedlo, že bez receptu vařit neumí.

Žádnou kuchařskou knihu v domácnosti lidí, kteří umějí vařit, nemají pouhá 3 % z nich⁵. Naopak převážná část z nich vlastní do 5 kuchařských knih (61 %). 22 % dotázaných uvedlo, že mají 6 – 10 kuchařských knih, 7 % respondentů má více než 20 kuchařských knih.

Psaný receptář má 78 % z těch, kteří umějí vařit⁶, 19 % lidí ve výzkumu uvedlo, že jej nemají (zbytek, celkem 3 % nevědělo).

Nakolik si zkoušíme recepty, které získáme od známých či přečteme v novinách nebo časopisech, zjišťovaly další dvě otázky.⁷ Recepty získané od známých zkoušíme poněkud častěji (85 %) než ty, které najdeme v novinách či časopisech (80 %). Recepty z novin nebo časopisů a od známých zkoušejí častěji ženy (z novin nebo časopisů: 90 % žen oproti 59 % mužům; od známých: 95 % žen, 67 % mužů). V závislosti na věku je patrné, že oba zdroje používají výrazně nejméně nejmladší ve věku 15 – 19 let. Častěji používají tyto recepty lidé, kteří se učili vařit od matky nebo od prarodičů, recepty z novin a časopisů používají méně ti, kteří se učili vařit od otce.

Které technologické postupy k vaření používáme?⁸ (viz tabulka 4)

Tabulka 4: Využívání technologických postupů (N = 768; v %).

	všichni často / používá	muži často / používá	ženy často / používá
vaření	90 / 99	81 / 99	95 / 99
pečení	78 / 95	61 / 88	87 / 99
smažení	79 / 98	73 / 95	81 / 99
dušení	65 / 89	49 / 80	74 / 94
uzení	6 / 34	9 / 37	5 / 32
grilování	22 / 68	22 / 63	21 / 72
fritování	23 / 58	19 / 46	25 / 61
marinování	16 / 53	12 / 47	18 / 56
flambování	3 / 17	3 / 17	2 / 17

Nejčastěji při vaření používáme tyto technologické postupy: vaření, smažení, pečení a dušení, flambuje a udí pouze malá část Čechů. S výjimkou uzení a grilování, všechny ostatní technologické postupy používají spíše ženy než muži.

Nejraději vaříme ta jídla, která nám nejvíce chutnají. Na otázku „Která jídla vaříte nejraději?“ mohli dotázaní uvést až tři různá jídla. 26 % dotázaných uvedlo jako jedno z těchto tří jídel, že nejraději připravuje kuře, 20 % zmínilo řízek, 17 % guláš.

⁴ Otázka: „Umíte vařit bez receptu? Neumíte, umíte pouze několik jednoduchých jídel, umíte vařit velký výběr jídel.“

⁵ Otázka: „Máte doma kuchařské knihy? Kolik?“

⁶ Otázka: Máte doma ručně psaný receptář?“

⁷ Otázka or.48: „Vyzkoušel jste již někdy recept z některého časopisu nebo novin?“ Otázka or. 49: „Vyzkoušel jste již někdy recept, který jste dostal od známých?“

⁸ Otázka: „Používáte při přípravě jídla následující technologické postupy? a) Vaření, b) pečení, c) smažení, d) dušení, e) uzení, f) grilování, g) fritování, h) marinování, i) flambování.“